

dersdeo

öğrenmenin en kolay yolu ol!

COĞRAFYA

TÜRKİYE'NİN EKONOMİK COĞRAFYASI

(TÜRKİYE'DE SANAYİ BİTKİLERİ)

Sanayi (Endüstri) Bitkileri

- Şeker pancarı, tütün, pamuk, haşhaş, çay, keten, kenevir, anason, sanayi bitkilerinin başlıcalarıdır.
- Ekonomik değerleri yüksektir.
- Bazı sanayi dallarının gelişiminde temel etkendirler.

Şeker Pancarı

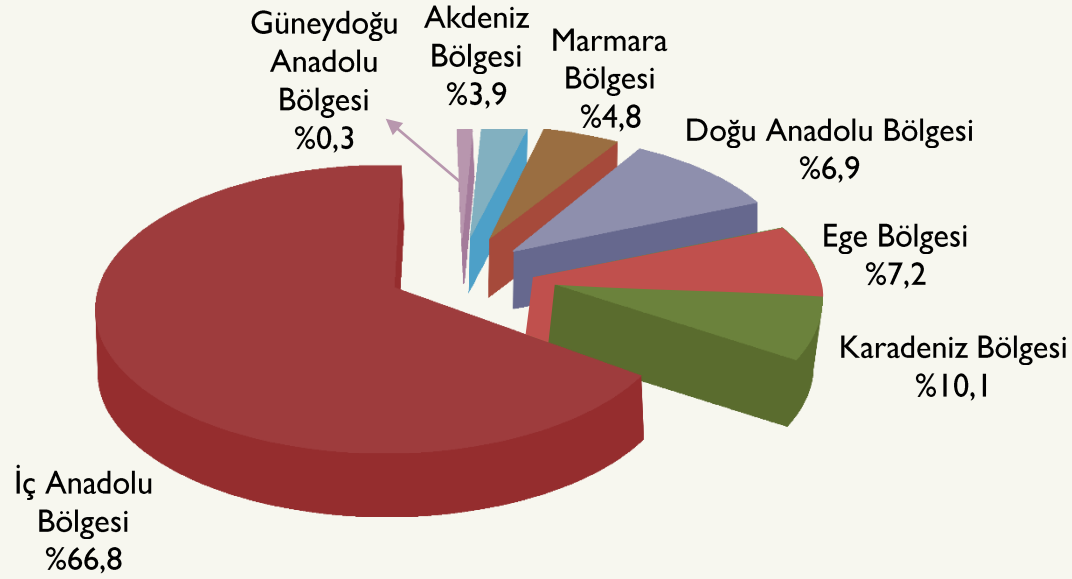
- Yağış ve nem isteği fazla olmamakla beraber yetiştirme devresinin kurak geçmesi durumunda sulama ile yetiştirilen bir üründür.
- Tarım ilkbahar ve yaz aylarında yapılır.
- Doğu Karadeniz Bölümü'nün kıyısında her mevsim yağış, şeker oranını düşürdüğü için tarımı yapılamaz.

Türkiye’de şeker pancarı üretim alanlarının dağılışı

- Endüstri bitkileri içinde üretim miktarı en fazla olan üründür.(1 milyon ton)
- Akdeniz ve Ege Bölgeleri'nin kıyı kesiminde ekonomik değeri daha yüksek diğer ürünlerin yetiştirilmesi, pancar tarımını sınırlamıştır.
- İç bölgelerin tarım ekonomisinde şeker pancarı oldukça önemli yere sahiptir.
- Pancar bitkisinin ekim alanları ile fabrikalarının birbirine yakın olması, şeker pancarı tarımının bir başka özelliğidir. Söz konusu yakınlık pancar bitkisinin fazla bekletilmeden bozulmasının önüne geçme nedeninden kaynaklanır.

- Şeker fabrikalarının yakınında besi-ahır hayvancılığına yönelik faaliyetler, pancar ile ilgili gözlenen bir başka durumdur. Söz konusu hayvancılık faaliyeti pancar bitkisindeki küspenin hayvan yemi olarak kullanılmasından ileri gelir.
- Pancar üretiminde ilk sırada yer alan bölge İç Anadolu'dur. (%66.8) Karadeniz Bölgesi ikinci sırada gelir.

Coğrafi bölgelere göre şeker pancarı üretim oranları

- Ülkemiz şeker pancarı üretiminde ilk sırada gelen il Konya'dır. (4.725.606 ton)

İller	Üretim (ton)
Konya	4.725.606
Yozgat	1.032.185
Aksaray	950.560
Eskişehir	888.550
Kayseri	869.166

- Şeker pancarı, destekleme alımları kapsamında yer alır.

Tütün

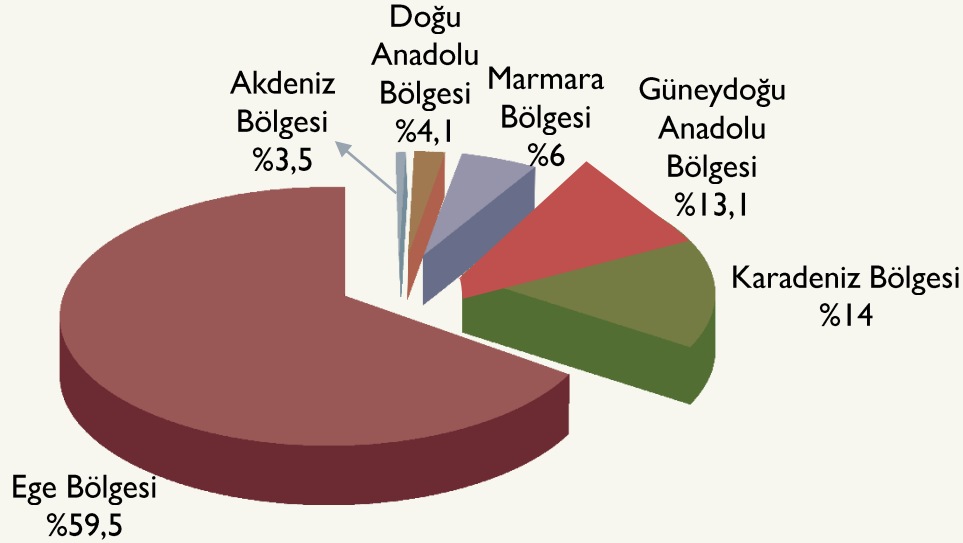
- Yetişme süresinin çimlenme döneminde yağış isterken, olgunlaşma döneminde sıcak ve kurak hava şartları ister.
- Kıraç topraklara iyi uyum sağlamıştır.

Türkiye’de tütün üretim alanlarının dağılışı

- Tütün üretimi devlet kontrolünde yapılmaktadır. Bu durumun nedeni, tütünün ekim alanının gelişigüzel artmasını önlemek ve kalitesini korumaktır. İhraç ürünü olan tütünlerde öncelikli olarak kalitenin korunması gelmektedir.
- Kalitesi yüksek tütünler en çok Ege Bölgesi'nde üretilmektedir. Özellikle İzmir'in sarı yapraklı, kokulu tütünleri kalitesi ile tanınır.
- Tütün üretiminde 1997 yılından günümüze kadar belirgin azalma olmuştur. 2008 yılına göre 93.403 ton tütün üretimi gerçekleşmiştir.

- Tütün üretiminde ilk sırada Ege Bölgesi yer alır. (%59.5) Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu, üretimde önde gelen diğer bölgelerdir.

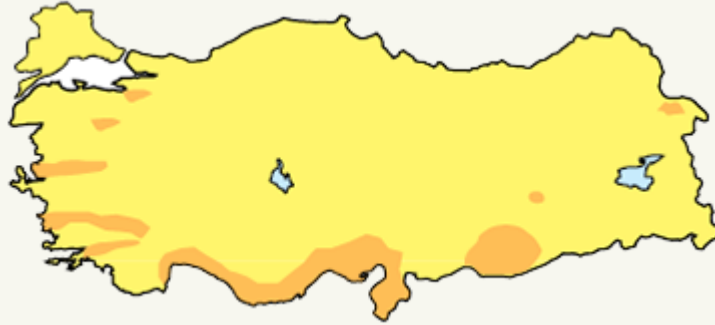
Coğrafi bölgelere göre tütün üretim oranları

- Manisa en çok tütün üreten ilimizdir. (25.683 ton)

İller	Üretim (ton)
Manisa	25.683
Denizli	16.518
Samsun	8.201
Adıyaman	5.890
Batman	5.081

Pamuk

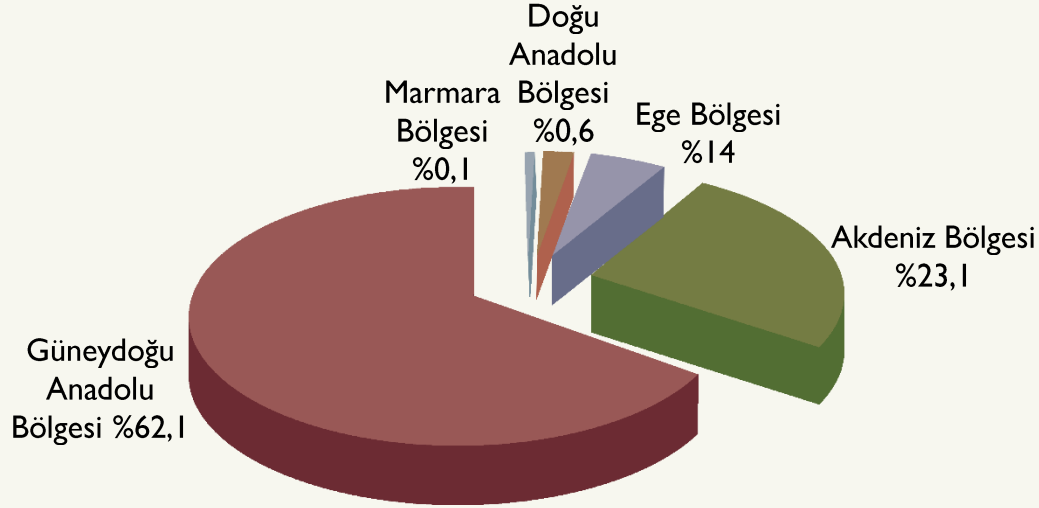
- Çimlenme döneminde yağış, olgunlaşma döneminde tam kuraklık ister.
- Yağış rejimi nedeniyle Karadeniz Bölgesi'nde tarımı yoktur.
- İlkbahar sıcaklıkları yetersiz olduğu için İç Anadolu'da yetişmez.

Türkiye'de pamuk üretim alanlarının dağılışı

- Iğdır'da pamuk tarımı, iklim nedeniyle oluşan özel şartlar sayesinde gerçekleşir.
- Kıyı bölgelerimizde özellikle alüvyal toprakların yaygın olduğu ovalar, başlıca pamuk ekim alanlarıdır.
- Ülkemizde pamuk üretimi 800 ile 900 bin ton arasında değişmektedir.
- Güneydoğu Anadolu Bölgesi GAP sayesinde pamuk üretimi en fazla olan bölge olmuştur.

- Şanlıurfa 295 bin tonun üzerinde en fazla pamuk üretiminin gerçekleştiği ilimizdir. Toplam üretimin 1/3'ünden fazlasını vermektedir.

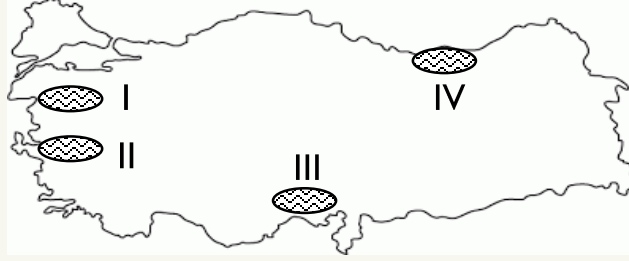

Coğrafi bölgelere göre pamuk üretim oranları

- Pamuk bitkisindeki iğitten yağ elde edilmektedir. Ayrıca kütlü pamuğın ayrıştırılmasından arta kalan küspeler hayvan yemi olarak değerlendirilir.
- Tekstil ve dokuma endüstrisinin ham maddesidir.
- Türkiye, dünyanın önde gelen pamuk üreticisi ülkeleri arasında yer alır.

İller	Üretim (ton)
Şanlıurfa	295.636
Adana	82.917
Diyarbakır	60.277
Aydın	53.616
Hatay	51.401

ÖRNEK

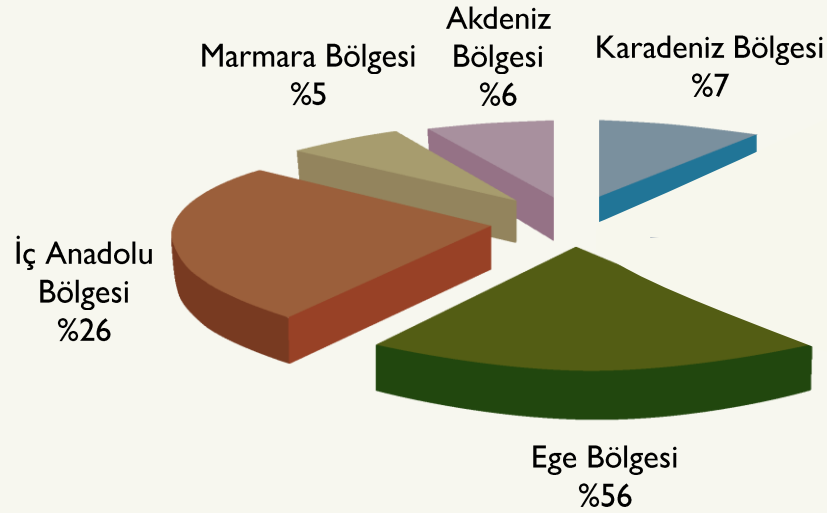
Haritada numaralarla gösterilen yerlerde yetiştirilen ve Türkiye ekonomisinde önemli yeri olan tarım ürünleri aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

<u>I</u>	<u>II</u>	<u>III</u>	<u>IV</u>
A) Üzüm	Zeytin	Pamuk	Fındık
B) Zeytin	Pamuk	Fındık	Üzüm
C) Pamuk	Fındık	Zeytin	Üzüm
D) Zeytin	Üzüm	Pamuk	Fındık
E) Fındık	Pamuk	Üzüm	Zeytin

KPSS 2006

Haşhaş

- Haşhaş bitkisinin uyuşturucu madde yapmaya elverişli özelliğinden dolayı **ekimi, devlet kontrolündedir.**
- Tohumundan yağ elde edilir ve sabun endüstrisinde değerlendirilir.
- Pastacılıkta yararlanılan haşhaş bitkisinin üretiminde Ege Bölgesi ilk sırada gelir. (%56)

Coğrafi bölgelere göre haşhaş üretim oranları

- Konya, Afyonkarahisar en çok haşhaş üreten illerimizdir.

İller	Üretim (ton)
Konya	2.107
Afyonkarahisar	1.860
Denizli	1.642
Uşak	868
Manisa	814

- Yıllık haşhaş üretimimiz 10 ile 30 bin ton arasındadır.
- Haşhaştan elde edilen Afyon sakızı, tıpta narkoz ve ilaç yapımında kullanılmaktadır. Bu nedenle, ilaç endüstrisi gelişmiş ülkelere ihraç edilmektedir.

Keten

- Tohumlarından yağ elde edilen ketenin, lifleri sağlam yapılı olduğu için kot ve keten yapımında kullanılır.
- Kağıt banknotların yapımında da ketenin liflerinden yararlanılır.
- Üretim, Marmara ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde gerçekleşir.

İller	Üretim tohum (ton)	Üretim lif (ton)
Diyarbakır	39	
Kocaeli	1	1
Türkiye Toplamı	40	1

Kenevir

- Tohumundan yağ elde edilir.
- Liflerinden kaba dokumada yararlanılır. Çuval, paspas, halat yapımı bunlardan bazılarıdır.

- Uyuşturucu madde yapmaya elverişli olması, **üretiminin devlet kontrolü altında yapılmasına** neden olmuştur.
- Üretimin tamamına yakını **Karadeniz Bölgesi** verir. Bölgede **Kastamonu ve Samsun**, en önemli üretim alanlarıdır.

İller	Üretim lif (ton)	Üretim tohum (ton)
Kastamonu	4	2
Samsun	17	10
Türkiye Toplamı	21	12

Anason

- İçki endüstrisinde alkole koku vermek amacıyla yararlanılan bir üründür. Ayrıca bitkisel çay olarak da kullanılmaktadır.
- Üretiminde Akdeniz Bölgesi ilk sırada bulunur.

İller	Üretim (ton)
Burdur	4682
Denizli	1928
Antalya	606
Muğla	600
Bursa	275
Afyon	248
Balıkesir	231
İzmir	18
Kütahya	9

Çay

- Ana vatanı Güneydoğu Asya'dır.
- Yağış ve nem isteği oldukça fazladır. Ülkemizde cumhuriyetten sonra ekilmeye başlanmıştır. Doğu Karadeniz'in kıyı kuşağındaki mikroklima alanında tutunabilmiştir.

Türkiye'de çay üretim alanlarının dağılışı

- Ülkemizde yaş çay üretimi 1 milyon tonun üzerindedir. Bu çaydan elde edilen kuru çay ise 200 bin ton üretim değerine sahiptir.
- Çay tarımının yapıldığı yükselti basamağı çoğunlukla 0-600m arasındır. Bu durum, yükselti arttıkça sıcaklık koşullarının elverişsiz hale gelmesinden kaynaklanır.
- Çayın kalitesini yağış miktarı belirlemektedir. Bu nedenle ülkemiz çay üretiminin % 78'ini Rize ili verir.

- Çayın ekim alanları ile fabrikaları adeta iç içedir. Bu durum çay bitkisinin fazla bekletilmemesi ve ham maddeye yakın olması ile ilgilidir.
- **Ekim alanı en dar olan endüstri bitkisidir.**
- Çay tarımının yapıldığı yerlerdeki eğitim şartları, makineleşmeyi engelleyen başlıca nedendir. Bu nedenle çay tarımı çoğunlukla insan emeğine dayalıdır.

Yağ Bitkileri

- Ayçiçeği, soya fasulyesi, zeytin, yer fıstığı, susam, kolza, aspir yağ bitkilerinin başlıcalarıdır.
- Bitkisel yağ endüstrisinin gelişimini sağlamışlardır.
- Yağ bitkileri içinde çığit ve ayçiçeği, en çok üretilen tarım ürünleridir.

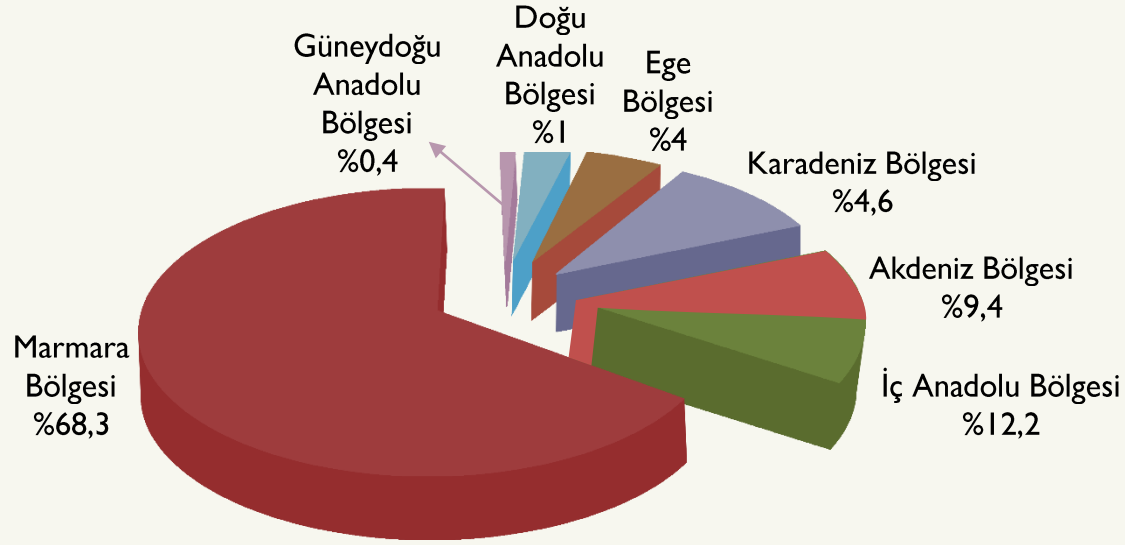
Ayçiçeği

- Güneş ışığını seven bir bitkidir. Gündöndü, günebakan isimleriyle de tanınır.
- Yetişme süresinin olgunlaşma döneminde düşük nem ister. Bu nedenle Karadeniz kıyıları hariç diğer bölgelerimizde yetişebilir.

Türkiye’de ayçiçeği üretim alanlarının dağılışı

- Yağ bitkileri içinde en çok yağ elde edilen üründür. Tohumlarındaki yağ oranının ve üretiminin fazla olması, bu durumun başlıca nedenidir. Yıllık üretim miktarı 700 bin ton üzerinde değişmektedir.
- Ayçiçeğinin işlenmesinden geriye kalan küspeler hayvan yemi olarak kullanılmaktadır. Ayçiçek yağı fabrikalarının yakınında besi-ahır hayvancılığının gelişmesi, küspe sayesinde mümkün olmuştur.
- % 68.3 üretim oranıyla Marmara, en çok ayçiçeği üreten bölgemizdir. İç Anadolu, Akdeniz bölgeleri üretim sıralamasında Marmara'yı takip ederler.

Coğrafi bölgelere göre ayçiçeği üretim oranları

- Marmara Bölgesi'nin özellikle Ergene Bölümü, Türkiye toplam üretiminin yarısından fazlasını karşılayarak önde gelmektedir. Bu bölümdeki Tekirdağ, 249 bin tonun üzerindeki üretimiyle ülkemizde en çok ayçiçeği üreten ildir.

İller	Üretim (ton)
Tekirdağ	249.919
Edirne	181.149
Kırklareli	116.610
Adana	65.292
İstanbul	30.595

Zeytin

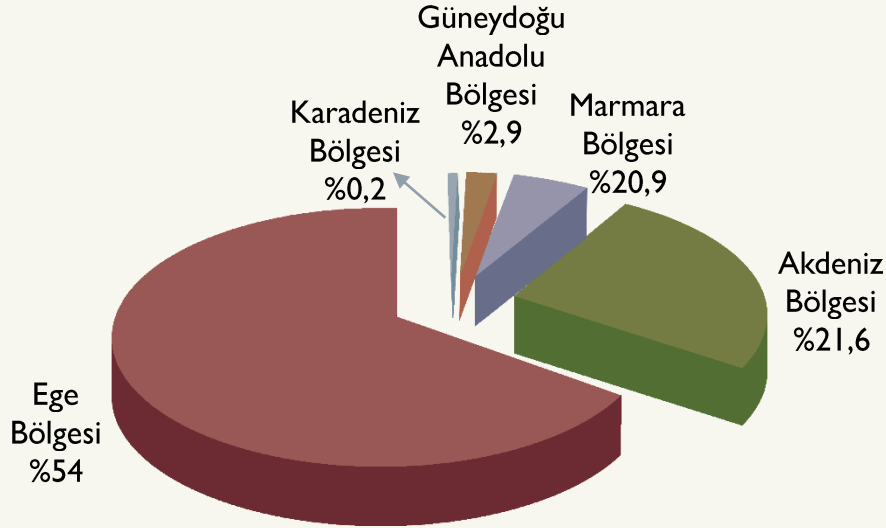
- Akdeniz ikliminin en tanıtıcı ürünüdür.
- Kış soğuklarına karşı hassastır. Yetiştirme alanında kışların ılık geçmesi, en önemli etkidir.
- Yaz sıcaklığı ve kuraklığına dayanıklı olan bir bitkidir.
- Kıyı Ege, Akdeniz kıyısı, Güney Marmara ve Gaziantep çevresi başlıca yetiştirme ve üretim alanlarıdır.

- Artvin-Yusufeli çevresindeki zeytin varlığı mikroklima şartları sayesinde.
- Ülkemizde 140 milyonun üzerinde zeytin ağacı bulunmaktadır.
- Zeytin üretiminin en yoğun olduğu yerler Edremit Körfezi çevresi ile Aydın'dır.

Türkiye'de zeytin üretim alanlarının dağılışı

- Ege Bölgesi, en çok zeytin üreten bölgemizdir. (%54) Akdeniz, üretimi fazla olan diğer bölgedir.

Coğrafi bölgelere göre zeytin üretim oranları

- Aydın 302.216 ton üretim değeri ile en çok zeytin üreten ilimizdir.

İller	Üretim (ton)
Aydın	302.216
İzmir	229.857
Manisa	150.542
Balıkesir	133.598
Hatay	123.256

- Zeytin ülkemizde sofralık ve yağlık olmak üzere iki şekilde üretilmektedir. Zeytinin sofralık ya da yağlık olmasındaki belirleyici faktör, bağıl nem ya da sıcaklıktır. Buna göre Güney Marmara zeytinleri sofralık; Ege, Akdeniz zeytinleri ise yağlıktır. Bağıl nem ile sıcaklık ters ilişkilidir. Bu durumda bağıl nemin düşük olduğu yerler, sıcaklığın yüksek olduğu yerlerdir. Zeytinin yağlanması sıcaklık ve güneşlenmenin fazlalığı oranında artar.

- Zeytinin iç bölgelerimizde yetişememe nedeni, kış sıcaklık değerlerinin düşük olmasıdır.
- Kıyı Ege'de zeytin ağaçları iç kesimlere sokulabilme imkanını bulmuştur. Akdeniz Bölgesi'nde ise kıyıda dar bir şerit boyunca yayılabilmektedir. Her iki bölgede bu yayılım farklılığı, dağların kıyı çizgisine uzanış doğrultusu ile açıklanır.

ÖRNEK

Türkiye’de zeytinliklerin çıkabildiği yükselti sınırı kuzeye bakan yamaçlarda genelde 200-250 metreyken güneye bakan yamaçlarda 500-600 metredir. Bu duruma neden olan etmen aşağıdakilerden hangisidir?

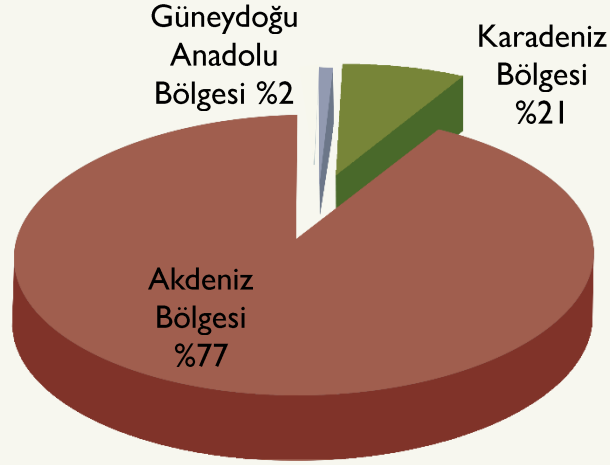
- A) Bakı durumu
- B) Bağıl nem oranı
- C) Gündüz süresi
- D) Toprak türü
- E) Su kaynakları

KPSS 2010

Soya Fasulyesi

- Protein değeri yüksek bir üründür.
- Ekmek ve çeşitli unlu mamüllerde katkı maddesi olarak yararlanılmaktadır.
- Yıllık ortalama soya üretimi 60 bin tondur.

- Tohumlarında %18-24 oranında yağ içeren soya fasulyesi, ülkemizde hem ana hem de ikinci ürün olarak kullanılmaktadır. Genellikle ilkbaharda ekilen bir üründür.
- Akdeniz Bölgesi soya üretiminde ilk sırada yer alır. (%77)

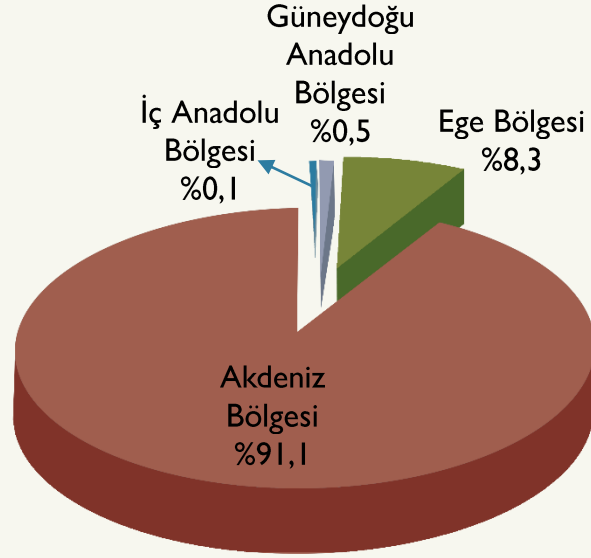
Coğrafi bölgelere göre soya üretim oranları

- Adana en çok soya fasulyesi üreten ildir. (12.220 ton)

İller	Üretim (ton)
Adana	12.220
Mersin	8.127
Samsun	7.281
Osmaniye	5.145
Kahramanmaraş	815

Yer Fıstığı

- Sıcak iklim koşullarına iyi uyum sağlayan bir üründür. Bu nedenle Akdeniz Bölgesi'nde tarımı yaygındır. 125-130 günde olgunlaşan ve toprak seçiciliği fazla olan, meyveleri toprak altında yetişen bir üründür.
- Yıllık yer fıstığı üretimi genellikle 70 bin tonun üzerindedir.
- Yıllık üretimin % 91'ini karşılayan Akdeniz, yer fıstığı üretiminde ilk sırada yer alan bölgedir.

Coğrafi bölgelere göre yer fıstığı üretim oranları

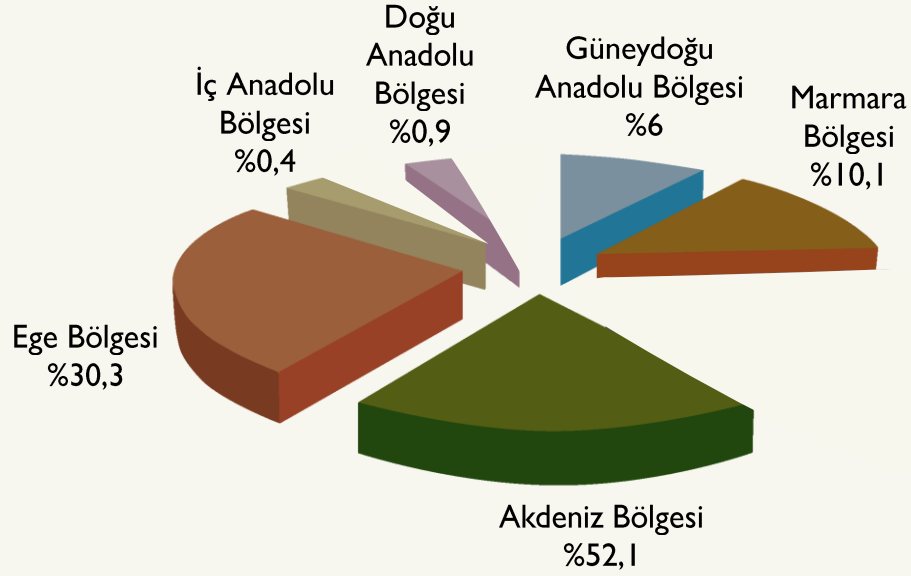
- Adana ve Osmaniye, yer fıstığı üretiminde payı en fazla olan illerdir.

İller	Üretim (ton)
Adana	34.819
Osmaniye	34.436
Aydın	6.126
Antalya	3.530
Kahramanmaraş	2.504

- Yağ elde edilme özelliği yanında kuruyemiş olarak da tüketilmektedir.

Susam

- Pasta, bisküvi yapımında kullanılır. Yıllık üretimimiz 25-50 bin ton arasında değişir.
- Akdeniz, en çok susam üreten bölgemizdir. (% 52)

Coğrafi bölgelere göre susam üretim oranları

- Akdeniz Bölgesi'nde Antalya ve Mersin en çok susam üreten illerdir.

İller	Üretim (ton)
Antalya	6.095
Mersin	3.350
Muğla	2.242
Manisa	1.751
Uşak	1.350

- Sıcağı çok seven, 90-120 günde gelişimini tamamlayan, toprak seçiciliği fazla olmayan bir bitkidir.
- Susam güvesi ve beyaz sinek gibi zararlılar, susam üretiminin azalmasına neden olur.

Kolza (Kanola), Aspir

- Kolza % 38 - 50 oranında yağ, % 16 - 24 oranında protein içeren bir yağ bitkisidir.
- Başlıca ekim ve üretim alanı Trakya'dır.

- Ülkemizde 1960 yıllarında Balkanlardan gelen göçmenler aracılığıyla Trakya'da ekim alanı bulmuştur. Rapiska, rapitsa isimleriyle de bilinir.
- Eskiden kolza içeriğinde % 45 - 50 oranında bulunan erusik asit, insan sağlığına zarar verdiği için kolza ekimi yasaklanmıştı. Ancak yapılan ıslah çalışmaları ile bu oran % 0 düzeyine düşürülmüş ve tekrar bitkisel yağ ihtiyacı için üretime alınmıştır.
- Kolza üretiminde Marmara Bölgesi ilk sırada yer alır. (% 93)

- Aspir genellikle 80 - 100 cm arasında boylanabilen, sarı, turuncu, beyaz gibi değişik renklerde çiçekleri bulunan bir bitkidir. Kuraklığa dayanıklıdır.
- Tohumlarında % 30 - 35 oranında yağ bulunan aspir bitkisi 110 -140 cm arasında büyüebilmektedir.
- Yağı yemeklik olarak kullanılabildiği gibi, sabun, boya, vernik ve cila yapımında da değerlendirilebilir.
- Aspir üretiminde İç Anadolu Bölgesi önde gelir.

- Aspir ve kolza üretimi ülkemizde giderek artmaktadır. Kolza'nın üretimi aspirden daha fazladır.

Yıllar	Aspir (ton)	Kolza (ton)
1999	50	330
2000	18	187
2001	25	650
2002	25	1.500
2003	170	6.500
2004	150	4.500
2005	215	1.200
2006	395	12.615
2007	2.280	28.727
2008	7.068	83.965

Meyvecilik

- Ülkemizde iklim çeşitliliğine bağlı olarak meyve çeşidi de fazladır.
- Yaş ve kuru olarak tüketilen bazı meyvelerin üretiminde Türkiye, dünyanın önde gelen ülkeleri arasında bulunur.
- Meyve suyu, reçel sanayisinde ham madde olarak kullanılır.
- Ülkemizde 29.036 km²'lik meyve alanının coğrafi bölgelerimize göre dağılımında Ege Bölgesi ilk sırada yer alır.

Bölgeler	Meyve Alanı (km ²)
Ege Bölgesi	7.267
Karadeniz Bölgesi	7.063
Akdeniz Bölgesi	4.395
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	3.821
Marmara Bölgesi	3.412
İç Anadolu Bölgesi	1.771
Doğu Anadolu Bölgesi	1.306
Türkiye Toplamı	29.036

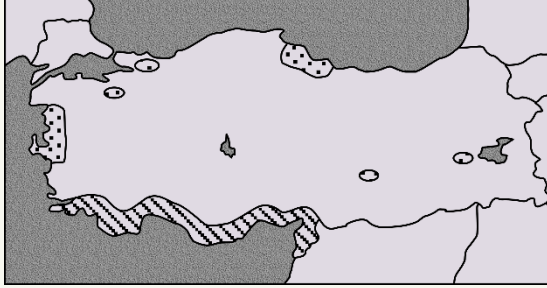
Turunçgiller (Altıntoplar)

- Portakal, mandalina, limon, greyfurt ve turunç meyvelerinin bütününe turunçgiller adı verilir.
- Düşük sıcaklık ve don olayına karşı oldukça hassas ürünlerdir. Yetiştirme alanlarında kış sıcaklık değerlerinin 6-7 °C'nin altına düşmemesi gerekir. Bu nedenle başlıca yetiştirme sahası Akdeniz kıyısı ile Kıyı Ege'nin güneyidir.

- Rize ve çevresinde iklim şartları sayesinde az da olsa turuncu üretilir.
- 3 milyon tonun üzerindeki toplam turuncu üretilen içinde en fazla üretilen portakal (1 milyon tonun üstünde), daha sonra mandalınadır. Üretilen en az olan ise turuncudur.

ÖRNEK

Aşağıdaki haritada iki farklı tarım ürününün Türkiye'de yetiştirildiği belli başlı yöreler ve işaretleriyle gösterilmiştir.

Bu işaretler hangi tarım ürününe ait olabilir?

A) Turunçgil	Tütün
B) Zeytin	Fındık
C) Tütün	Zeytin
D) Pamuk	Mısır
E) Soya fasülyesi	Turunçgil

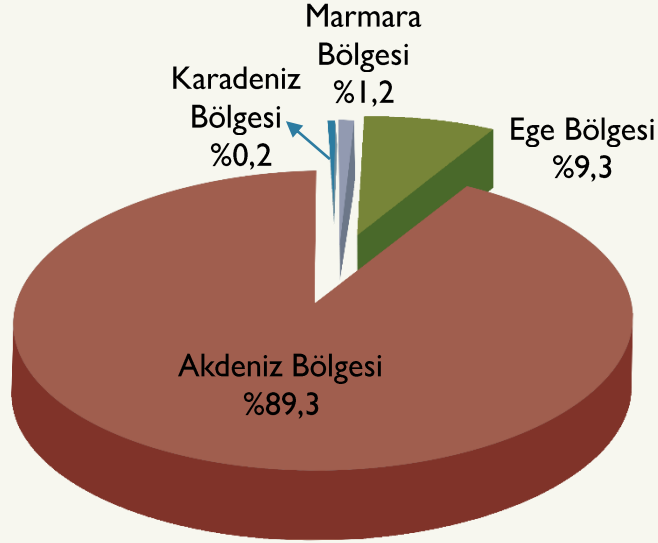
KPSS 2008

- Portakal üretimi özellikle Antalya-Fenike, Hatay ve Mersin'de yoğundur.
- Limon, turunçgiller içinde soğuğa karşı en hassas olan üründür. En yoğun limon üretim alanı Mersin'dir.
- Akdeniz Bölgesi turunçgil üretiminin büyük bölümüne sahiptir (% 89). Bu bölgemizi Ege Bölgesi takip eder.

Türkiye'de turunçgil üretim alanlarının dağılışı

- Mersin, Adana en çok turunçgil üreten illerdir.

Coğrafi bölgelere göre turunçgil üretim oranları

- Turunçgiller, ihraç ettiğimiz önemli tarım ürünleri arasında yer almaktadır.
- İç kesimlerde yetişememesinin nedeni, kış sıcaklık değerlerinin düşük olmasıdır.

İller	Üretim (ton)
Mersin	911.003
Adana	725.359
Hatay	559.559
Antalya	469.673
Muğla	138.672

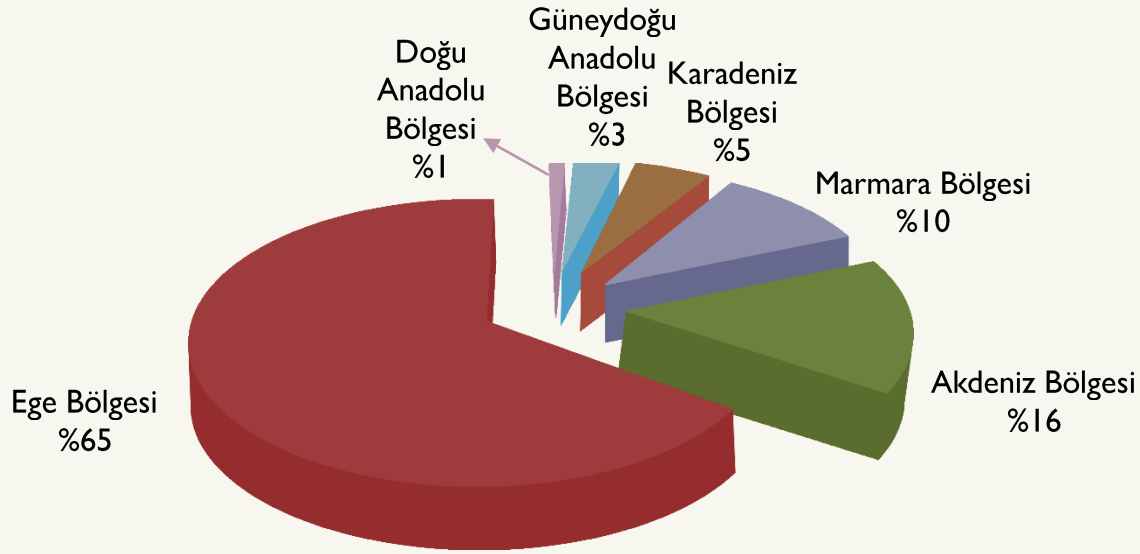
İncir

- Kış ılıklığı isteyen bir meyvedir. Bu nedenle başlıca yetişme alanı kıyı bölgelerimizdir.

Türkiye’de incir üretim alanlarının dağılışı

- Bugün ülkemizde 10 milyonun üzerinde incir ağacı vardır. Yılda bu ağaçlardan ortalama 200-250 bin ton incir üretimi yapılmaktadır.
- İncir ağacına bir çok bölgemizde rastlanılsa da, ekonomik değeri ve kalitesi yüksek incirler Ege Bölgesi'nde çıkmaktadır. Bölge, Türkiye incir üretiminin % 65'ini karşılar.

Coğrafi bölgelere göre incir üretim oranları

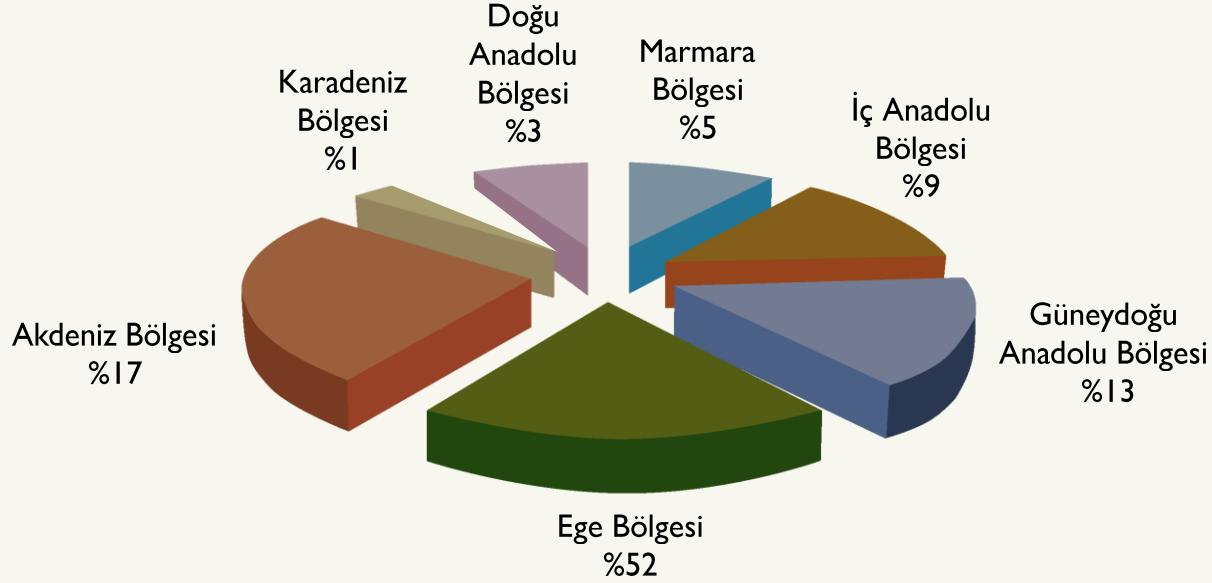
- Ege Bölgesi'nde en kaliteli incirler, Aydın ilinin de yer aldığı Büyük Menderes Vadisi'nden sağlanır. Bu durum vadide incirin yetiştirme alanındaki optimal koşullardan ileri gelir. Sıcaklığın normalden fazla ya da az olması incir meyvesindeki şeker oranının değişimine, dolayısıyla kalitesinin bozulmasına yol açar. Ayrıca Aydın en çok incir üreten ilimizdir.

İller	Üretim (Ton)
Aydın	106.360
İzmir	22.123
Mersin	16.519
Bursa	13.457
Hatay	6.66

- Türkiye, dünya incir üretiminde ilk sırada yer alır.
- İncir, ihraç ettiğimiz tarım ürünleri arasındadır.

Üzüm

- Üzüm meyvesi, asma adı verilen bitkilerden elde edilir. Asmaların bir arada bulunduğu bahçelere bağ, bu faaliyetle uğraşmaya ise bağcılık adı verilir.
- Üzüm düşük sıcaklık koşullarında da yetişebilen bir meyvedir. Bu özelliği sayesinde ülkemizde yetişme alanı ve üretimi en fazla olan meyvedir. Yıllık üretim 2008 yılına göre 900 bin tondur.
- Bütün coğrafi bölgelerimizde üzüm üretimi vardır. Ancak ekonomik değeri yüksek üzümler Ege Bölgesi'nde üretilmektedir. Bölge, Türkiye üzüm üretiminde ilk sırada gelir. (%52)

Coğrafi bölgelere göre üzüm üretim oranları

- Yaş ve kuru olarak tüketilebilme özelliğine sahip üzümden pekmez, sirke ve pestil yapılır. Ayrıca içki sanayisinde ham madde olarak kullanılır.
- Manisa, Türkiye üzüm üretimini tek başına karşılayarak ilk sırada yer alır.

İller	Üretim (Ton)
Manisa	1.390.582
Denizli	244.467
Mersin	225.720
Kahramanmaraş	201.236
Diyarbakır	122.959

- Türkiye, dünya üzüm üretiminde ilk sırada bulunur.
- Üzüm, ihraç ettiğimiz tarım ürünleri arasındadır.

ÖRNEK

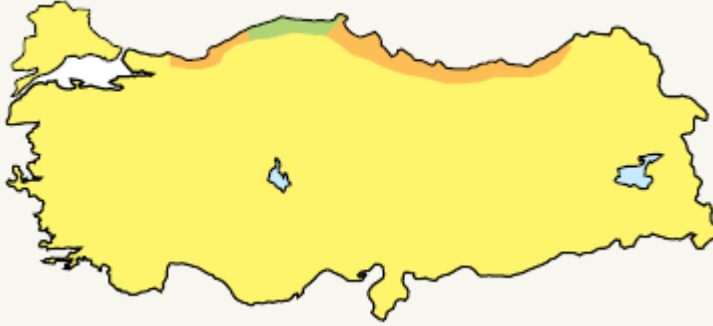
Bir ürünün herhangi bir yerde üretilmesi her zaman mümkün olsa bile, o üründen ekonomik değer taşıyacak ölçüde yüksek verim alınması iklim koşullarına bağlıdır. Buna göre, aşağıdaki illerin hangisinde yetiştirilen üzümde verimlilik ekonomik değer taşıyacak ölçüde değildir?

- A) Nevşehir B) İzmir C) Denizli D) Tekirdağ E) Artvin

KPSS 2007

Fındık

- Karadeniz iklim koşullarına uyum sağlamış bir meyvedir. Her mevsim yağış ve nem oranı yüksek hava şartları ister. Düşük kış sıcaklıklarından olumsuz etkilenir.
- Bu nedenle başlıca yetişme alanı Karadeniz kıyısıdır.

Türkiye’de fındık üretim alanlarının dağılışı

- Ülkemizde 300 milyonun üstünde fındık ağacı vardır. Yıllık fındık üretimi 600-800 bin ton arasında değişmektedir.
- Karadeniz Bölgesi, Türkiye fındık üretiminin % 80'ini karşılar. Üretimin geri kalanı Marmara Bölgesi'nden sağlanır.
- Fındık, destekleme alımları kapsamında olup bu ürünle ilgilenen kuruluş Fiskobirlik'tir.
- Fındık, don olaylarından olumsuz etkilenir. Don, fındık üretimin azalmasına neden olur.

- Ordu, 215 bin tonun üzerindeki fındık üretimiyle ilk sırada yer alır.

İller	Üretim (Ton)
Ordu	215.649
Giresun	136.138
Samsun	114.866
Sakarya	114.547
Düzce	91.272

- Ülkemiz, fındık üretiminde dünyada ilk sıradadır.
- Fındık, ihraç ürünlerimiz arasındadır.

Muz

- Ekvatorial iklim koşullarına uyum sağlamış bir üründür.
- Ülkemizde Anamur ve Alanya çevresindeki alanda yetiştirme ortamı bulmuştur.

- Ülkemizde muz üretimi 1997 yılından günümüze kadar sürekli artmıştır. 2008 yılında 200 bin ton muz üretimi yapılmıştır.
- Muz, ithal edilen tarım ürünleri arasında yer alır.
- Üretimin tamamını Akdeniz Bölgesi karşılar.
- Ülkemizde ekim alanı en dar olan meyvedir.

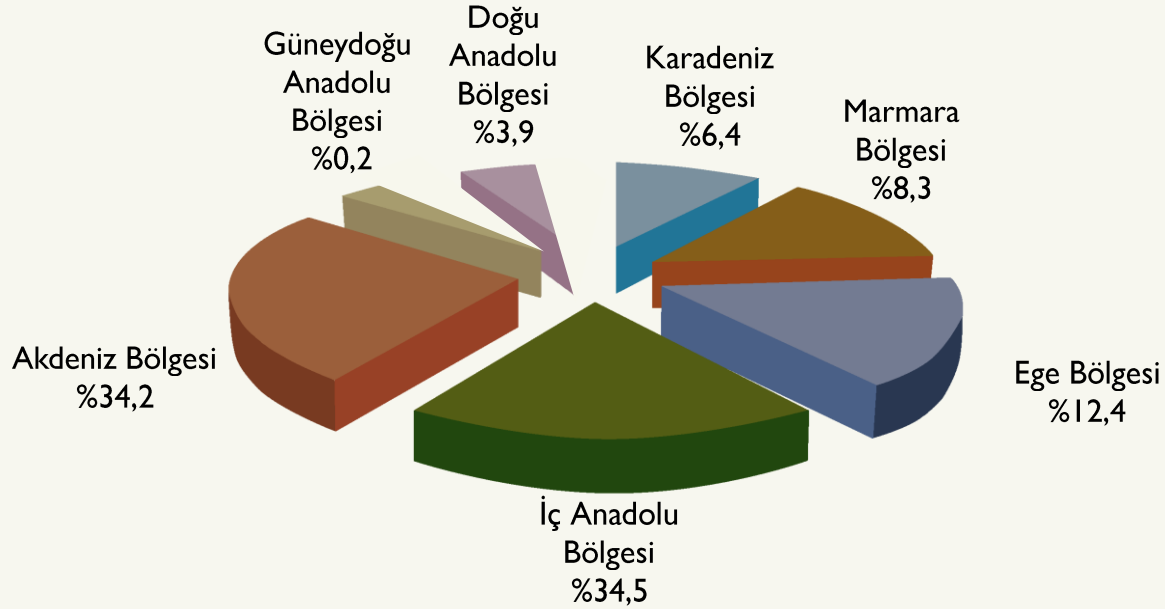
Elma

- Üzüm gibi düşük sıcaklıklara karşı dayanıklı bir meyvedir. Bu sayede iç bölgelerimizde de yetişebilmektedir.
- Yıllık elma üretimimiz 2 milyon tonun üzerindedir. Bu üretim, ülkemizdeki sayısı 40 milyonun üstünde olan elma ağaçlarından sağlanır.

- En çok elma üreten bölgelerimiz İç Anadolu ve Akdeniz'dir.

Türkiye'de elma üretim alanlarının dağılışı

Coğrafi bölgelere göre elma üretim oranları

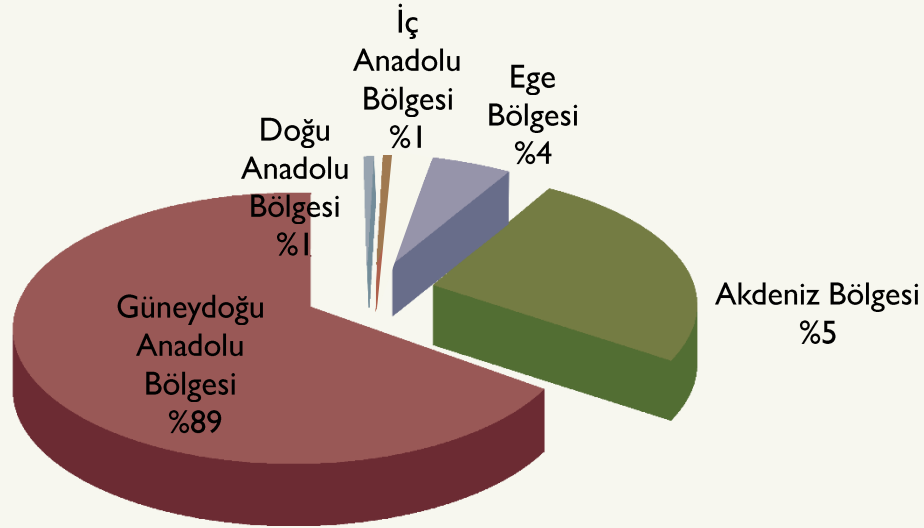
- Göller Yöresi'ndeki Isparta, Türkiye elma üretiminde ilk sırada bulunur.

İller	Üretim (Ton)
Isparta	534.464
Karaman	372.919
Niğde	239.829
Denizli	197.262
Antalya	184.086

Antep Fıstığı

- Bu ağaç, adını en çok yetiştığı yerlerden alır. Ana vatanı Türkiye, İran ve Türkmenistan'dır.
- Üretimi günümüze kadar artmakla birlikte bu artış yıllara göre dalgalı bir seyir izlemiştir.
- Antep fıstığı ağacı da zeytin ağacı gibi devirli üretim özelliğine sahiptir. Bu nedenle üretiminde süreklilik yoktur.

- Güneydoğu Anadolu Bölgesi, üretiminde ilk sırada bulunur.

Coğrafi bölgelere göre antep fıstığı üretim oranları

- Gaziantep ve Şanlıurfa, üretimin büyük bölümünü karşılayan illerdir.

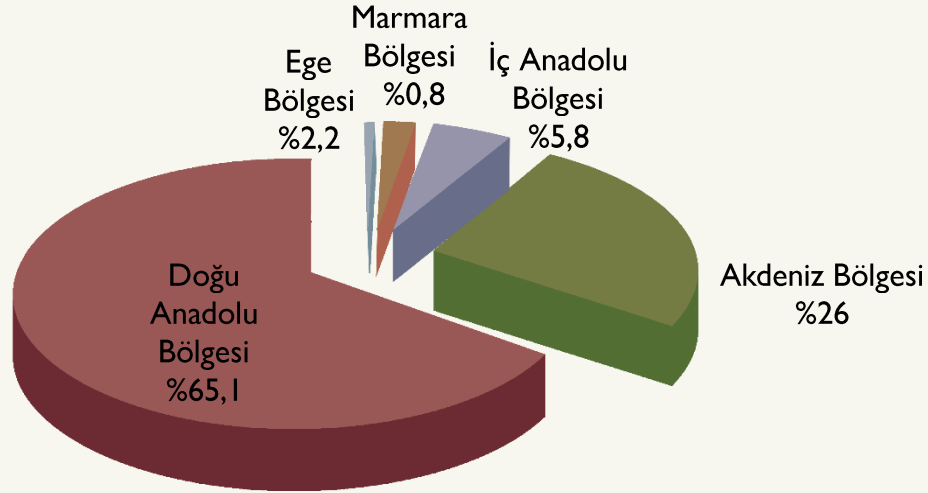
İller	Üretim (Ton)
Gaziantep	47.636
Şanlıurfa	45.163
Adıyaman	7.686
Siirt	5.205
Kahramanmaraş	3.367

Kayısı

- Ülkemizin bir çok yöresinde yetişebilen kayısının başlıca üretildiği yerler Malatya, Elazığ, Erzincan, Iğdır, Mersin, Antakya çevresidir.
- Malatya, Elazığ, Erzincan dışındaki kayısı üretimi genellikle sofralara yöneliktir. Başta Malatya olmak üzere üretilen kayısılar kurutularak pazarlara yönelik ticarete konu olmaktadır.

- 16 milyonun üstünde kayısı ağacından 2008 yılına göre 700 bin ton kayısı üretimi gerçekleşmiştir. 15 yaşın üstünde olan kayısı ağaçlarından kaliteli ürün elde edilememektedir. Bu nedenle kademeli olarak bu yaşlı ağaçlar kesilerek yerine yenisi dikilmektedir.
- Kayısı ağacı 8-10 metreye kadar boy verebilen, derin ve geçirgenliği iyi olan, kumlu, humuslu toprakları seven bir ağaçtır. Meyvesinin kalitesi için yaz aylarında nem oranının düşük olması önemlidir.

- Ülkemiz kayısı üretiminin % 65'ini Doğu Anadolu Bölgesi karşılayarak ilk sırada yer alır.

Coğrafi bölgelere göre kayısı üretim oranları

- Malatya, kayısı ile tanınan ve bu meyve ile adı özdeşleşmiş ilimizdir. 362 bin ton kayısı üretimiyle ilk sırada bulunur. Malatya'da yetişen kayısı çeşitlerinin başında Hacıhaliloğlu çeşidi gelir. İlde üretilen kayısının % 90'ı bu çeşitten üretilmektedir. Kabaası, Soğancı son yıllarda yaygınlaşan Malatya kayısı çeşitleridir.

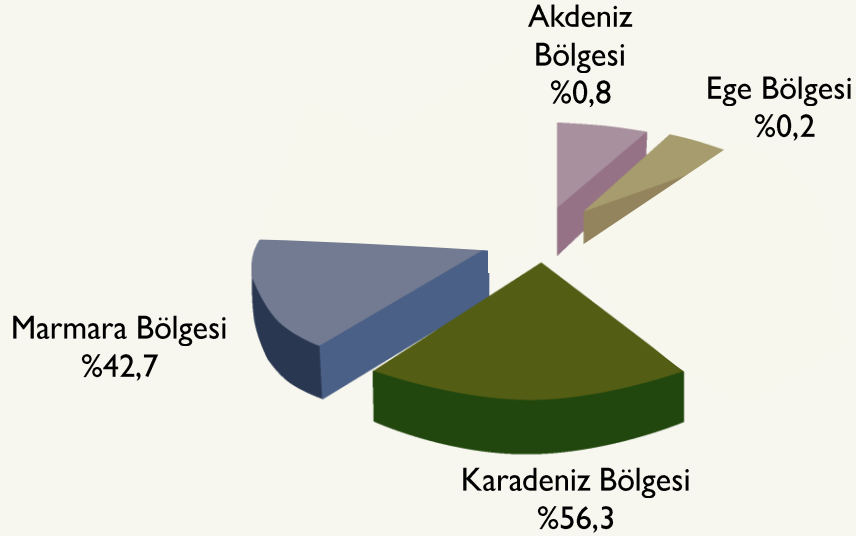
İller	Üretim (Ton)
Malatya	362.873
Mersin	77.333
Elazığ	72.936
Kahramanmaraş	67.486

- Kayısı, ihraç edilen tarım ürünlerimiz arasında yer alır.

Kivi

- Üzüm gibi büyük ve odunsu bir gövdeye sahip asmadır. Kivi asmaları 4-5 m ara ile ekilerek 1-2 m yüksekliğinde güçlü direklerle desteklenir.
- Büyüeyebilmek için ılıman şartlara gerek duyar.
- 1994 yılında üretimine 7 ton ile başlanan kivi, 2008 yılında 20 bin ton üretilmiştir.

- Karadeniz en çok kivi üreten bölgedir (% 56). Üretimde Marmara Bölgesi ikinci sırada bulunur (% 43).

Coğrafi bölgelere göre kivi üretim oranları

- Yalova, Rize illeri kivi üretiminde önde gelirler.

İller	Üretim (Ton)
Yalova	6.559
Rize	3.300
Ordu	3.002
Giresun	2.444
Kocaeli	1.149

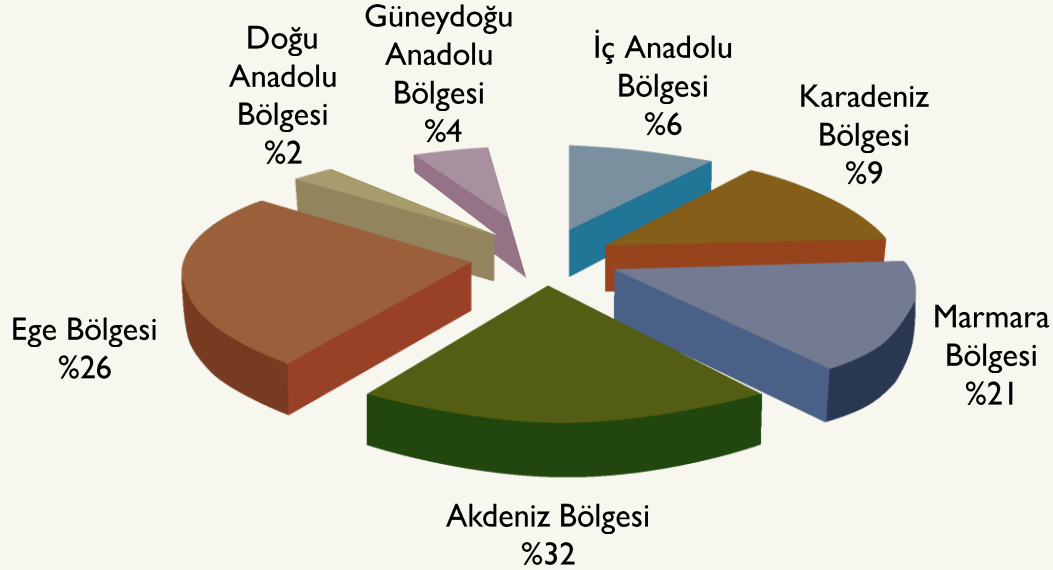
Şeftali

- Ülkemiz şeftali üretimi 500 bin tonun üzerindedir. Bu üretimde en fazla pay Marmara Bölgesi'ne aittir. Tek başına Bursa ili 137.763 ton üretime sahiptir.

Sebzecilik

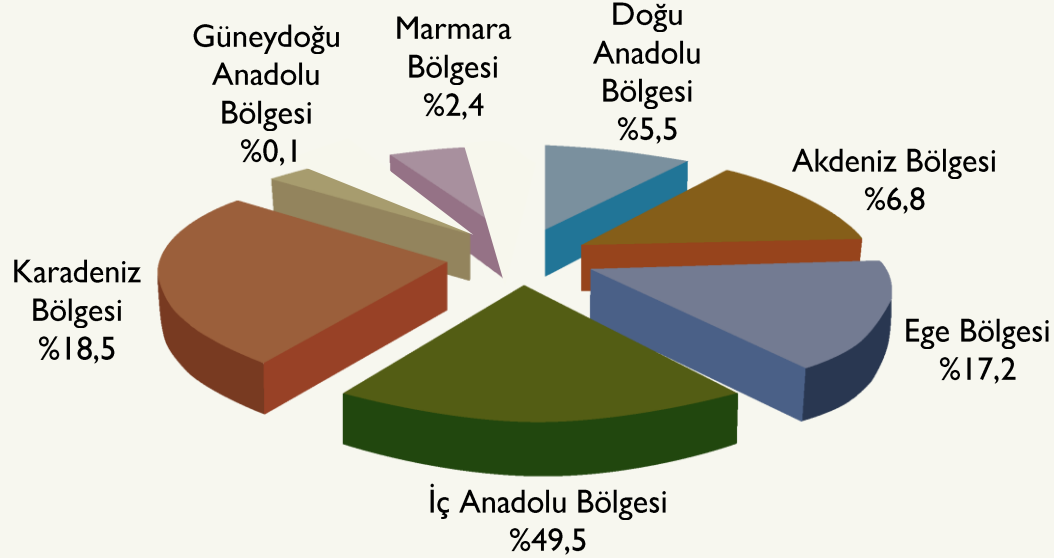
- Yaş ya da kuru olarak tüketilebilme özelliğine sahip, yaprağı, kökü ya da meyvesinden yararlanılan yumrumsu kültür bitkilerine sebze adı verilir.
- Ülkemizde iklim çeşitliliğinin fazla olması, çeşitli sebzelerin tarımına imkan tanımıştır. Sıcaklık ve sulama olanakları bakımından elverişli olan bölgelerimizde sebze tarımı gelişmiştir. Buralar genellikle kıyı kesimlerimizdedir. Ege ve Akdeniz, sebze üretiminde önde gelen bölgelerimizdir.
- Domates ve patates, en çok üretilen sebzeler arasında yer alır.

- Domates en çok Akdeniz (% 32) ve Ege (% 26) Bölgeleri'nde üretilir.

Coğrafi bölgelere göre domates üretim oranları

- İç Anadolu Bölgesi patates üretiminde önde gelir. Bu bölgede Nevşehir ve Niğde çevresindeki kumlu topraklarda yoğun olarak patates tarımı yapılmaktadır.

Coğrafi bölgelere göre patates üretim oranları

- Ülkemizde sebze ekim alanlarının dar olmasına karşılık, üretim rahatlıkla tüketimi karşılayabilmektedir. Bu durum sebze tarımının intansif (modern) yöntemlerle yapılmasından kaynaklanır.
- Karadeniz Bölgesi'nde güneşli gün sayısının az olması sebzeciliğin gelişimini kısıtlamıştır.

- İç Anadolu Bölgesi'nde yaz kuraklığının erken başlaması ve sulama sorununun bulunması, Doğu Anadolu Bölgesi'nde ise yaz sıcaklık değerlerinin düşük olması ya da kışların erken başlayıp uzun sürmesi sebze tarımının gelişememesine neden olmuştur.
- GAP sayesinde Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde sebzecilik sulamaya bağlı olarak yaygınlaşmaya başlamıştır.

Seracılık

- Doğal koşullarda yetiştirilen sebze ve meyvelerin, sıcaklığın düşük olduğu özellikle kış dönemlerinde naylon ya da cam ile kaplı ortamlarda yetiştirilmesi seracılık olarak adlandırılır.

- Akdeniz Bölgesi seracılığın en çok yapıldığı bölgedir. Özellikle Antalya ve Mersin, bölgedeki yoğun sera alanlarıdır. Akdeniz'de kışların ılık geçmesi, seracılığın gelişmesinde en belirleyici etkindir. Benzer nedenden dolayı Ege Bölgesi seracılıkta ikinci sırada yer alır.
- Akdeniz'de cephe yağışlarına bağlı olarak yıllık yağışın büyük bölümünün kış aylarında düşmesi, bazı yıllarda sel felaketine neden olmaktadır. Bu durum, seraların sular altında kalarak üretimin azalmasında etkili olur.

Tarımın Türkiye Ekonomisindeki Önemi

- Gıda endüstrisinin gelişimine kaynak teşkil etmiştir.
- Faal nüfusun % 25'i tarım sektöründe istihdam edilmektedir.
- İç ve dış ticarete önemli yer tutar.

- Dış ticaret gelirleri arasında % 7 paya sahiptir.
- Dokuma sanayisinin ham maddesini sağlar. Özellikle pamuk tarımı bu açıdan ayrı bir öneme sahiptir. Türkiye, dünyanın tanınmış tekstil ülkeleri arasında bulunur.

ÖRNEK

Türkiye'nin kıyı bölgelerinin tarımsal özellikleriyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Dışsatımda önemli payı olan tarımsal ürünlerin bir bölümü kıyı bölgelerde üretilmektedir.
- B) Tarımsal sulamaya, Akdeniz Bölgesi'nde Ege Bölgesi'nden daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır.
- C) Tarımsal etkinliklerin yıl boyunca en uzun süre yapıldığı yerler Akdeniz Bölgesi'nin kıyı kesimleridir.
- D) Kıyı bölgelerin tümünde, kuzey yamaçlardaki tarım alanlarının oranı güney yamaçlara göre daha azdır.
- E) Bölge yüzölçümlerine göre ekili dikili alanlar oranının en fazla olduğu bölge Marmara Bölgesi'dir.

KPSS 2006

ÖRNEK

Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye’de tarımsal etkinliklerle ilgili doğru bir bilgidir?

- A) Üretimi fazla olduğundan tahıl ürünlerinin çoğu dış ülkelere satılır.
- B) Sulama olanaklarının artmasıyla birlikte pamuk üretiminde Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin payı artmıştır.
- C) İklim koşulları nedeniyle şeker pancarı yalnızca iç bölgelerde yetiştirilir.
- D) Tarımda makineleşmenin en yaygın olduğu alan Karadeniz Bölgesi'dir.
- E) İklimi uygun olduğu için incir üretiminde Akdeniz Bölgesi ilk sıradadır.

KPSS 2010